

Författarnas Österbotten

Platser, miljöer och fenomen
ur den svenskösterbottniska litteraturen

Del 1 **2** 3 4 5 6

Foto: Charlotta Järf

Uppe på Skatan

”De bodde uppe på Skatan, där nästan alla stadens arbetare bodde, vid en bred och ful gata kantad av låga trähus och lutande plank. Men för Rut var den ingen ful gata, för där var liv och rörelse både morgon, middag och kväll när fabriken och verkstäderna fylldes och tömdes. Då rann där fram en jämn ström av sotiga karlar i blåa blusar och små råttgrå kvinnor i fransade ylleschalar och med duk på huvudet och nätkassar i händerna. Ännu för några år sedan hade de där nätkassarna spritt kring sig en härlig doft av färskt, varmt bröd om kvällarna, men nu hängde de oftast slaka och tomma.”

/.../ ”Verkligheten var något helt annat. Den var hela det övriga kvarteret, de stora, smutsiga gårdsplanerna med långa, spännande uthuslängor, stall och fähus, bodar och stinkande slaskbrunnar. Den var mörka kök med trätande barn och trötta, jäktade kvinnor, som alltid tjatade. Den var gräset på marken, som luktade gott om våren, när man satt och lekte på Qvistens övervuxna stenmur med Elli och Tyra, och fars lungshot och den eviga lysollukten hemma.”

Ur Klyftan (1946) av Anna Bondestam

SKATAN alias Normalm fick sina första två kvarter inritade år 1783 i Jakobstads stadsplan, vilka skulle bli riktgivande för Skatas utformning ända till våra dagar. I början av 1800-talet kom byggnadsverksamheten igång på allvar i området. Bland Skatas första invånare fanns allt från borgare, hantverkare och sjömän. När Jakobstad brann år 1835 ödelades stora delar av staden, men Skata bevarades. I slutet av 1800-talet fick Skatas bosättning allt mer karaktären av en arbetarstadsdel.

Skata har inte bara varit ett bostadsområde utan här har funnits både verkstäder, bagerier, butiker och hantverkare. I början av 1900-talet hade Skata fått den omfattning som det har i dag och delvis också de byggnader som ännu finns kvar. I dag utgör Skata ett ypperligt exempel på nordiskt trähusbyggnande och räknas som ett av de viktigaste områdena då man talar om trähusmiljöer i Norden. Det är också med sina 144 tomter Finlands största trähusområde och ett byggnadshistoriskt kulturarv.

Källa: Jakobstads museum

Anna Bondestam

ANNA BONDESTAM

Född: (Elfving) Jakobstad 1907

Död: Jakobstad 1995

Anna Bondestam är en av de främsta socialskildrarna i finlandssvensk litteratur. Hon behandlade främst den finlandssvenska arbetarklassen i sitt författarskap, ofta i ett historiskt och socialt perspektiv. Anna var familjens enda barn och fick således möjligheten att studera. Hon blev filosofie magister vid Helsingfors universitet år 1932. Hon debuterade 1936 med den historiska romanen *Panik i Rölleby*, en dräplig skildring av 1700-talets ståndssamhälle. Romanen *Klyftan* (1946), som Bondestam ansåg vara sitt bästa skönlitterära verk, behandlade Finlands inbördeskrig ur ett barns perspektiv. Under sina senare år ägnade sig Bondestam åt historisk sakprosa.

*Källor: www.kulturosterbotten.fi/forfattare
www.edu.fi/svenska/mlm/ml/forfattaren/osterbotten.html
www.fredrika.net/jakobstad/bondestamsamlingen.htm*